

SKRIFTLIG FRÅGA TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2023-02-22
Besvaras senast
2023-03-01 kl. 12.00

Till utrikesminister Tobias Billström (M)

2022/23:381 Bevarandet av ubåten Som

I utredningsrapporten *Vraket efter ubåten "Som"* (Ds 2021:14) framgår flera aspekter som är viktiga att beakta i det fall vraket efter den ryska ubåten bärgas och återbördas till Ryssland. Eftersom ubåtsvraket är från 1916 och har en konstruktion som gör att det är unikt i sitt slag finns det flera skäl för att det ska bevaras och tillgängliggöras även i framtiden. I utredningen beskriver Statens maritima och transporthistoriska museer ubåten Som såsom "en unik historisk lämning och en viktig del av kulturarvet".

Det är därför av vikt att bevarandet även efter en bärgning sker på ett sådant sätt att inte delar eller hela ubåten skadas eller förstörs. Ryssland har tyvärr en historia av att inte behandla farkoster som har historiskt värde på ett tillfredsställande sätt. Det har exemplifierats med bland annat det enda exemplaret av markeffektarkosten av Lun-klass. Farkosten fanns länge upplagd vid Svarta havet men skulle bärgas till en utställning. Under bärgningen kom dock farkosten att slita sig och hamna på en strand, där den har legat under längre tid, utsatt för elementen utan något som helst skydd.

Fler exempel finns på hur tekniskt unika farkoster i Ryssland inte har omhändertagits på ett tillfredsställande sätt utan utsatts för väder och vind. Den tidigare sovjetiska rymdskytteln Buran kom också att under lång tid utsättas för väder och vind innan den fick ett eget museum i det allryska utställningscentret i Moskva (VDNKH).

Vid en jämförelse mellan förhållandena i västvärlden och Ryssland ser man att det råder olika utgångspunkter när det gäller bevarandet av tekniskt unika farkoster. En bra jämförelse är de båda överljudspassagerarplan som konstruerades dels av Storbritannien och Frankrike (Concorde) och dels av Sovjetunionen (TU-144). Dessa båda flygplanstyper är sedan länge tagna ur drift, och för Concorde finns ett antal exemplar bevarade på museer inne i hangarer, exempelvis på museet Le Bourget i Paris. I Ryssland däremot återfinns ett exemplar av TU-144 på museet Monino i Moskva, där det står utomhus, utsatt för väder och vind.

Med anledning av att Ryssland tidvis brustit i omhändertagandet av historiskt unika farkoster frågade jag i skriftlig fråga 2020/21:3415 den tidigare utrikesministern Ann Linde (S) om hon avsåg att vidta åtgärder, exempelvis att kräva garantier, för att säkerställa att ubåten Som tas om hand så som det unika

historiska föremål det är. Utrikesministern svarade att departementspromemorian som jag hänvisade till i min fråga ”bereds för närvarande inom Regeringskansliet”.

I en ny skriftlig fråga 2021/22:1724 till Ann Linde undrade jag om beredningen av departementspromemorian var klar och vilka åtgärder hon utifrån beredningen avsåg att vidta för att säkerställa att ubåten Som tas om hand så som det unika historiska föremål den är.

Utrikesministern svarade att ”förutsättningarna för departementspromemorians slutsatser och förslag har förändrats mot bakgrund av det förändrade säkerhetspolitiska läget och Rysslands invasion av Ukraina. Regeringskansliet bereder fortsatt ärendet.”

Det har nu gått mer än ett halvår sedan den tidigare utrikesministern svarade på frågan, och därför vill jag nu fråga utrikesminister Tobias Billström:

Är beredningen av departementspromemorian klar, och vilka åtgärder avser ministern att utifrån beredningen vidta för att säkerställa att ubåten Som tas om hand så som det unika historiska föremål den är?

.....

Björn Söder (SD)

Överlämnas enligt uppdrag

Gergö Kisch